

Persbericht

Luxemburg, 13 juni 2022

Toezicht op controles aan de grenzen binnen het Schengengebied tijdens de pandemie liet te wensen over

Omdat zij over beperkte instrumenten beschikt, heeft de Europese Commissie onvoldoende toezicht gehouden op de uitdagingen die de COVID-19-pandemie met zich meebracht voor het recht van vrij verkeer van personen. Dat is de algemene conclusie van een speciaal verslag dat de Europese Rekenkamer (ERK) vandaag heeft gepubliceerd. Het toezicht op de controles aan de binnengrenzen die sinds maart 2020 door de lidstaten zijn heringevoerd, heeft er niet voor gezorgd dat de Schengenregels die het vrije verkeer in de EU vergemakkelijken, volledig in acht werden genomen. Daarnaast vestigen de auditors de aandacht op het gebrek aan coördinatie tussen de reisbeperkingen van de lidstaten en op inconsistenties met de richtsnoeren en aanbevelingen van de EU.

Iedere EU-burger heeft het recht zich vrij op het grondgebied van de EU te verplaatsen. Dit wordt vergemakkelijkt door de afschaffing van de controles aan de binnengrenzen in het Schengengebied, dat 22 EU- en 4 niet-EU-landen omvat, waardoor binnen Europa een reisgebied zonder grenzen is gecreëerd. Dit recht kan echter om redenen van openbare orde, veiligheid of gezondheid worden beperkt. Sinds 2015 hebben verschillende EU-landen opnieuw controles aan de binnengrenzen ingevoerd als reactie op de migratiecrisis of veiligheidsdreigingen (voornamelijk terrorisme). Meer recentelijk, tijdens de COVID-19-pandemie, hebben veel lidstaten maatregelen getroffen om het vrije verkeer binnen de EU te beperken in een poging de verspreiding van het virus te beperken. Bij de herinvoering van controles aan de binnengrenzen in het Schengengebied moeten de lidstaten de Europese Commissie daarvan in kennis stellen; deze blijft verantwoordelijk voor de beoordeling of de voorgestelde beperkingen in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving en niet in strijd zijn met het recht van vrij verkeer van personen.

“Aangezien het vrije verkeer van personen een van de vier fundamentele vrijheden van de EU is en sinds het begin centraal staat in het Europese project, had de Commissie zorgvuldig moeten nagaan of de tijdens de COVID-19-pandemie ingevoerde beperkingen allemaal relevant en gerechtvaardigd waren”, aldus Baudilio Tomé Muguruza, het ERK-lid dat verantwoordelijk is voor de controle. “Wij hopen dat onze controlebevindingen zullen worden meegenomen in het lopende debat over de herziening van het Schengensysteem.”

Dit persbericht is bedoeld om de kernboodschap weer te geven van het speciaal verslag van de Europese Rekenkamer. Het volledige verslag is te vinden op eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

De auditors hebben alle 150 kennisgevingen van de lidstaten inzake controles aan de binnengrenzen bestudeerd die tussen maart 2020 en juni 2021 bij de Europese Commissie werden ingediend, waarvan er 135 uitsluitend betrekking hadden op COVID-19. Hieruit blijkt duidelijk dat de kennisgevingen onvoldoende bewijs leverden om aan te tonen dat de grenscontroles inderdaad een uiterste middel waren of dat zij evenredig en van beperkte duur waren. Bovendien heeft de Commissie geen inbreukprocedures ingeleid met betrekking tot langdurige grenscontroles die vóór de pandemie waren ingevoerd.

Daarnaast heeft de Commissie niet alle verslagen achteraf ontvangen die zij binnen vier weken na de beëindiging van de controles aan de binnengrenzen had moeten ontvangen. Net als voor de controlemaatregelen die vóór de COVID-19-pandemie naar aanleiding van de migratiecrisis en veiligheidsdreigingen zijn opgelegd, heeft de Commissie niet om aanvullende informatie verzocht of hierover advies uitgebracht. Het oordeel van de EU-auditors is dan ook duidelijk: de Europese Commissie heeft niet naar behoren onderzocht of de herinvoering van controles aan de binnengrenzen in overeenstemming was met de Schengenwetgeving.

De Commissie ondervond ook problemen als gevolg van de beperkingen van het bestaande rechtskader voor toezicht op de reisbeperkingen in verband met COVID-19. Hoewel de verantwoordelijkheid voor de toepassing van deze beperkingen uitsluitend bij de lidstaten berust, is het de taak van de Europese Commissie om een gecoördineerde aanpak te vergemakkelijken, zodat de gevolgen voor grensoverschrijdende reizen binnen de EU tot een minimum beperkt blijven. Daartoe werden richtsnoeren uitgevaardigd, doorgaans tijdig. Deze richtsnoeren met betrekking tot de controles aan de binnengrenzen waren echter niet praktisch of uitvoerbaar genoeg, zo stelden de auditors vast.

De Commissie heeft ook initiatieven genomen voor het coördineren van maatregelen die van invloed zijn op het vrije verkeer. Een van die initiatieven is het “Re-open EU”-platform, dat op 1 juni 2020 is gelanceerd om ertoe bij te dragen dat reizen en toerisme in heel Europa weer veilig en mogelijk zouden worden. Meer dan een jaar later hadden negen lidstaten (Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Roemenië, Slovenië, Finland en Zweden) echter nog steeds geen geactualiseerde informatie verstrekt. De inspanningen van de Commissie om het ontbreken van een crisisbeheersstructuur te compenseren door de oprichting van de coronainformatiegroep hebben evenmin tot een consistente aanpak geleid. De tijdens de COVID-19-pandemie opgelegde reisbeperkingen bleven grotendeels ongecoördineerd, aldus de EU-auditors, en de Commissie kon niet voorkomen dat er een lappendeken van individuele maatregelen, die van lidstaat tot lidstaat sterk uiteenliepen, ontstond.

Achtergrondinformatie

In het Verdrag betreffende de Europese Unie wordt bepaald dat de EU “haar burgers een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht zonder binnengrenzen (biedt), waarin het vrije verkeer van personen gewaarborgd is (...)”. De burgers van de EU beschouwen het vrije verkeer als een bijzonder belangrijke prestatie in de EU-integratie. De vrijheid om overal in de EU te reizen, te studeren en te werken wordt door burgers het vaakst genoemd als prestatie van de Europese Unie en stond op de eerste plaats in enquêtes in alle EU-lidstaten, vóór de euro en vrede. Het vrije verkeer van personen binnen de EU is niet hetzelfde als de afschaffing van de controles aan de binnengrenzen in het Schengengebied. Burgers kunnen zich vrij bewegen binnen het Schengengebied zonder te worden gecontroleerd aan de binnengrenzen. EU-burgers genieten vrij verkeer in de hele EU, ook van en naar EU-lidstaten die de controles aan de binnengrenzen (nog) niet hebben afgeschaft.

Speciaal verslag 13/2022 “Vrij verkeer in de EU tijdens de COVID-19-pandemie — Beperkt toezicht op controles aan de binnengrenzen en ongecoördineerde maatregelen van de lidstaten” is beschikbaar op de website van de ERK (eca.europa.eu).

De ERK is ook van plan later dit jaar een speciaal verslag te publiceren over EU-initiatieven om veilig reizen tijdens COVID-19 te vergemakkelijken.

De ERK presenteert haar speciale verslagen aan het Europees Parlement en de Raad van de EU, alsook aan andere belanghebbende partijen zoals nationale parlementen, belanghebbenden uit het bedrijfsleven en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld. De overgrote meerderheid van de aanbevelingen in de verslagen van de ERK wordt in de praktijk omgezet.

Perscontact

Persdienst van de ERK: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeais: vincent.bourgeais@eca.europa.eu — M: (+352) 691 551 502
- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu — M: (+352) 621 552 224
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu — M: (+352) 691 553 547